

Toelichting op de legger regionale waterkeringen

Registratienummer: 13.12229

In deze toelichting wordt ingegaan op de in de legger gebruikte terminologie. Daarnaast is deze toelichting bedoeld om eventuele onduidelijkheden voortkomend uit de tekst in de wetsartikelen weg te nemen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op het wettelijk kader en de inhoud van de legger.

Wettelijk kader

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) is wettelijk verplicht voor zijn waterstaatswerken een legger vast te stellen. Dit is vastgelegd in de Waterwet, Waterschapswet en de Waterverordening Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Waterwet artikel 5.1, lid 1

De beheerder draagt zorg voor de vaststelling van een legger, waarin is omschreven waaraan waterstaatswerken naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Van de legger maakt deel uit een overzichtskaart, waarop de ligging van waterstaatswerken en daaraan grenzende beschermingszones staat aangegeven.

Het vastleggen van de onderhoudsplichten in de legger vloeit voort uit artikel 78 van de Waterschapswet.

De Legger regionale waterkeringen betreft de waterkeringen waarvoor Provinciale Staten van Noord-Holland (PS) een veiligheidsnorm hebben vastgesteld. Het hoogheemraadschap is verplicht periodiek te toetsen of deze keringen aan die norm voldoen. Is dat niet het geval, dan legt het College van hoofdingelanden in een projectplan vast welke maatregelen het hoogheemraadschap gaat nemen, zodat de kering weer aan de veiligheidsnorm gaat voldoen.

De provinciale normen zijn vastgelegd in de Waterverordening Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Daarnaast heeft het hoogheemraadschap ook nog de primaire (door het Rijk genormeerde) waterkeringen in beheer, alsmede enkele honderden kilometers 'overige waterkeringen', waarvoor minister noch PS een veiligheidsnorm hebben vastgesteld. Het hoogheemraadschap heeft de zorg voor alle waterkeringen in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal en heeft de verantwoordelijkheid om normveiligheid te bieden aan het achterland.

Inhoud van de legger

Overzicht beheergebied

Op een digitale overzichtskaart is tot en met een schaal van 1:100.000 de ligging van de genormeerde regionale waterkeringen in het beheergebied van het hoogheemraadschap weergegeven. Voor de publicatie van de legger is gebruik gemaakt van het stelsel van Rijksdriehoekskoördinaten (ook wel: RD-coördinaten).

Detailgegevens

In de legger zijn in de detailweergave, met een regelmatig patroon, op de waterkering punten beschikbaar. Door op deze punten te klikken komen gegevens over de minimale normhoogte en de IPO-veiligheidsnorm van de kering te voorschijn.

Normering

De norm voor de vereiste veiligheid tegen overstroming is een gemiddelde kans op overschrijding van een hoge waterstand. In de waterverordening Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

is voor elke regionale waterkering, of voor elk deel daarvan, de veiligheidsnorm aangegeven als de gemiddelde overschrijdingskans per jaar. Er worden vijf veiligheidsklassen (IPO-klassen) onderscheiden, aangeduid als klasse I t/m klasse V (de hoogste klasse). Tot welke klasse een regionale waterkering behoort is afhankelijk van de directe gevolgschade die bij een overstroming kan ontstaan. Des te hoger de schade, des te hoger de klasse en des te zwaarder de eisen die aan de waterkering worden gesteld.

Waterstaatswerk

Het waterstaatswerk is bij de regionale waterkeringen afgeleid uit de vorm, constructie, opbouw en stabiliteit van het aanwezige dijklichaam. De grenzen van het waterstaatswerk zijn bepaald aan de hand van geotechnische stabiliteitsberekeningen (resultaat: wat is nodig om de standzekerheid en het kerend vermogen van de waterkering te garanderen) en een beschouwing van wat nodig is om opdrijven van het achterland te voorkomen.

Binnen de zonering van het waterstaatswerk is ook een kernzone gedefinieerd. De kernzone omvat het fysieke dijklichaam met een ruimte van 5 tot 10 meter eromheen. Bij de kernzone horen ook de havenhoofden en voorlanddijken.

Beschermingszone

De beschermingszone aan weerszijde van het waterstaatswerk, nodig om het waterstaatswerk te beschermen, is bepaald op basis van een cartografische regel. Vanaf het grondlichaam van de waterkering (begrensd door de teen en hiel van de dijk, ofwel de dijkvoet) wordt een standaardwaarde van 100 meter vastgelegd.

Profiel van vrije ruimte

Het profiel van vrije ruimte is de (driedimensionale) ruimte aan weerszijden van en boven de waterkering die nodig is voor een toekomstige versterking van de waterkering. Het is dus een reservering om in de toekomst voldoende ruimte te hebben om de dijk te verzwaren. Het profiel van vrije ruimte is net als het waterstaatswerk bepaald op basis van geotechnische stabiliteitsberekeningen. Het verschil is dat in de berekeningen voor het profiel van vrije ruimte rekening wordt gehouden met bodemdaling van het achterland voor de komende 50 jaar en dat er altijd wordt ontworpen op basis van de strengste veiligheidsnormen (IPO-klasse V).

Keur

Het hoogheemraadschap heeft een eigen verordenende bevoegdheid in de vorm van de Keur (9). Hiermee kan het hoogheemraadschap activiteiten verbieden en verplichten, en beheer- en onderhoudstaken opleggen. Altijd met het doel om te voorkomen dat de veiligheid wordt aangetast. Daarom staan in de Keur algemeen werkende gebods- en verbodsbepalingen die gebruikers van het waterstaatswerk voorschrijven wat ze wel mogen, maar ook wat ze niet mogen doen. Deze bepalingen zijn gericht op het a) in stand houden van de waterkering en b) op het doelmatig beheer (zie ook Beleidsnota Waterkeringen 2012-2017).

Artikel 4.1, lid 1, van de Keur somt een groot aantal handelingen op die zonder watervergunning verboden zijn; het tweede lid de handelingen die zonder vergunning in de beschermingszone verboden zijn. In de zone waterstaatswerk gelden meer geboden en verboden dan in de verder van de waterkering afliggende beschermingszone. Om te voorkomen dat het hoogheemraadschap bij in een de toekomst noodzakelijk zijnde versterking nauwelijks de ruimte heeft om deze werkzaamheden te kunnen uitvoeren, verbiedt het derde lid het zonder watervergunning werken aan te leggen of te bouwen in het profiel van de vrije ruimte. In de praktijk komt dit neer op het verbieden van onomkeerbare planologische ingrepen. Denk bijvoorbeeld aan het zonder extra voorzieningen bouwen van woningen of bedrijfsgebouwen direct achter de waterkering.

Onderhoudsplicht

De aanwijzing van de onderhoudsplichtigen in de legger geschiedt niet naar individu. In plaats daarvan wordt de onderhoudsverplichting neergelegd bij de eigenaar van de grond waarop de

kering rust of is aangebracht. Indien de eigenaar deze niet zelf gebruikt maar heeft uitgegeven aan een derde, dan is die natuurlijke of rechtspersoon, de feitelijk gebruiker, belast met het onderhoud. Uitzonderingen op bovenstaande algemene regel vormen die situaties waarin expliciet andere afspraken zijn gemaakt over het uitvoeren van onderhoud. In geval het hoogheemraadschap gronden heeft verpacht, zijn er bijvoorbeeld afspraken gemaakt met pachters over het uitvoeren van onderhoud. Dit is in de legger niet nader aangegeven, maar ligt vast in pachtovereenkomsten. Indien met vergunning werken zijn uitgevoerd (zoals verharding, op- en afritten) geldt dat de rechthebbende of vergunninghouder van deze voorziening onderhoudsplichtig is. Dit ligt vast in de vergunning. De eisen uit de verleende vergunningen blijven dus van kracht.

De onderhoudsplicht voor waterlopen is vastgelegd in de Legger wateren. Hoewel de zonering van de waterkering over een waterloop heen kan liggen, is voor de waterloop de onderhoudsplicht zoals deze is vastgelegd in de Legger wateren leidend. In de legger 'Wateren' kunnen voornoemde waterlopen worden aangemerkt als dijksloot. Deze dijksloten zijn in het algemeen parallel gelegen aan de dijk en de onderhoudsplicht voor deze dijksloten voor zowel baggeren als buitengewoon onderhoud, wordt aan de dijk eigenaar toegewezen."

Zowel de huidige Keur als de (concept) Unierichtlijn legger waterkeringen (januari 2013) onderscheiden *gewoon* en *buitengewoon* onderhoud¹. Onder het eerste valt de zorg voor een goede toestand van de waterkeringen door het bestrijden van schadelijk wild, het herstellen van geringe beschadigingen en het in stand houden van begroeiingen, materialen en voorzieningen, dienstig aan de waterkering. Het gaat hier om die vormen van zorg die cyclisch en frequent aan de orde zijn.

Onder *buitengewoon* onderhoud valt de zorg voor het in stand houden van de doeltreffendheid van de waterkering zodat deze in staat is volgens de nieuwste inzichten de vereiste bescherming van het achterland te geven. Dit kan betekenen dat het Hoogheemraadschap vaker dan tot nu toe dient aan te passen aan dat inzicht.

Kunstwerken

De waterkerende en watervoerende kunstwerken die onderdeel uitmaken van de regionale waterkering, zijn in de situatiekaarten weergegeven als punten, waar het kunstwerk de regionale waterkering kruist (keersluis, uitstroomkoker van eenemaal, e.d.). Van deze kunstwerken zijn code, type en naam vastgelegd in de legger.

Constructief kerende kunstwerken in de lengterichting van de waterkering zijn niet apart in deze legger vermeld.

Heerhugowaard, 19 maart 2013

¹ Ontleend aan artikel 3.5 en 3.6 Keur HHNK 2009.